

XII.2.1 Obecná povinnost nahradit škodu (§ 250)

Obecná povinnost nahradit škodu se týká obecně všech zaměstnanců, a to jak v pracovním poměru, tak konajících práci na základě některé z dohod o práci konané mimo pracovní poměr (dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce). Ke vzniku povinnosti zaměstnance nahradit škodu musí být splněny následující předpoklady:

- porušení povinností zaměstnancem při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Povinnosti zaměstnance vyplývají především ze zákoníku práce, právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci, ale rovněž z pracovní smlouvy a dále z ostatních předpisů zaměstnavatele (například z pracovního řádu) a též z pokynů nadřízených zaměstnanců vydaných v souladu s právními předpisy. Pojmy plnění pracovních úkolů a úkony v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů jsou definovány zákoníkem práce a vysvětleny v kapitole XII.4 dále;
- vznik škody na straně zaměstnavatele. Škodu lze zpravidla charakterizovat jako majetkovou újmu, vyčíslitelnou v penězích. Rozlišujeme škodu skutečnou a škodu jinou. Škoda skutečná je v penězích vyjádřená částka, o kterou se majetek zaměstnavatele zmenšil v důsledku škody způsobené zaměstnancem (např. zničení věci zaměstnancem). Škoda jiná (ušlý zisk) je to, o čem se majetek zaměstnavatele v důsledku škodní události nezvýšil, ačkoliv by jinak toto zvýšení majetku mohlo být očekáváno (například zaměstnavatel neuskutečnil dohodnutou zakázku a nedosáhne zisku). Rozlišení skutečné škody a ušlého zisku je důležité pro určení výše náhrady škody, protože v převážné většině případů se hradí pouze škoda skutečná;
- existence příčinné souvislosti mezi porušením povinností zaměstnancem a vznikem škody. Jde o takový stav, kdy porušení povinností zaměstnancem je příčinou vzniku škody na straně zaměstnavatele;
- zavinění zaměstnance. Zaměstnanec je povinen nahradit škodu jen pokud její vznik zavinil. Zavinění prokazuje zaměstnavatel. Zaměstnanec tedy není povinen dokázat, že škodu nezavinil, neboť důkazní břemeno spočívá na zaměstnavateli, s výjimkou schodku na svěřených hodnotách, které je povinen zaměstnanec vyúčtovat, a při škodě způsobené ztrátou svěřených věcí. Není rozhodující, o jaký druh zavinění se jedná, zda o úmysl nebo nedbalost.

Při obecné povinnosti je zaměstnanec povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, pokud škodu neodčiní uvedením v předešlý stav (například sám odborně opraví poškozený stroj).

Zákoník práce omezuje částku, kterou může zaměstnavatel po zaměstnanci jako náhradu škody požadovat. Výše náhrady škody způsobené z nedbalosti požadovaná na zaměstnanci nesmí přesáhnout částku čtyřpůlnásobku jeho průměrného (hrubého) měsíčního výdělku, dosahovaného před porušením povinností, kterým způsobil škodu (i pokud škoda vznikne až později). Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena v opilosti nebo po zneužití jiných návykových látek. V tomto případě je zaměstnanec povinen nahradit celou skutečnou škodu.

Toto omezení neplatí rovněž při škodě způsobené úmyslně a v tomto případě může zaměstnavatel požadovat nejen náhradu celé skutečné škody, ale i náhradu jiné škody (např. ušlý zisk).

Způsobení škody	Rozsah náhrady škody
Bez zavinění	Zaměstnanec není povinen škodu nahradit
Z nedbalosti	Čtyřpůlnásobek průměrného měsíčního výdělku
V opilosti nebo po zneužití jiných návykových látek	Celá skutečná škoda
Úmyslně	Celá skutečná škoda i jiná škoda (ušlý zisk)

Při společné povinnosti zaměstnanců za škodu je každý z nich povinen hradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění. Byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, povinnost zaměstnance nahradit škodu se poměrně omezí. Zaměstnanec je v takovém případě povinen hradit pouze poměrnou část škody, a to podle míry svého zavinění.

Judikáty NS:

21 Cdo 3555/2013

21 Cdo 1924/2013

21 Cdo 1245/2013

21 Cdo 4135/2010

31 Cdo 2764/2016

21 Cdo 3150/2016

21 Cdo 1875/2017

21 Cdo 3268/2016

21 Cdo 4353/2017

21 Cdo 4907/2016

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.